

Blaskóné Majkó Katalin – Bojtos Anikó

A Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtárának és Művészeti Gyűjteményének története¹

Könyvtártörténeti áttekintés

A 19. század közepén a nemzeti érzések megerősödése elmélyítette a magyar művészet önállósodásának a vágyát, és az egyre erősödő külföldi kapcsolatok a képzőművészeti képzés európai mintáinak átvételét sürgették. 1861-ben megalakult az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, amelynek az 1863-ban jóváhagyott alapszabálya szerint célja volt: „a hazai képzőművészetnek minden ágát tökélyre segíteni, a műízlést nemesbíteni, s a műszereteket terjeszteni.”² A társulat céljai között elsőként szerepelt egy művészi tanintézet felállításának terve. A leendő művészeti akadémia felállításának megtervezésére a társulat bizottságot alakított. A bizottmány tagjai többek között Orlay-Petrich Soma, Than Mór, Telepy Károly, Plachy Ferenc és Harsányi Pál voltak. Az ő kezdeményezéseiknek volt köszönhető, hogy a bizottmány egyik tagja, Keleti Gusztáv akadémiai képviselő – Eötvös József kultuszminiszter megbízásából – útnak indult, hogy az európai képzőművészeti akadémiák és iparművészeti intézetek munkáját tanulmányozza.

Keleti Gusztáv Franciaországban, Angliában, Belgiumban és Németországban tekintette meg a „művészeti képezdéket” és az iparművészeti oktatást. Útja során nemcsak az oktatás tartalmát és módszereit tanulmányozta, hanem feltérképezte az oktatáshoz szükséges eszközöket is. Az Ecole Imperiale et Speciale des Beaux Arts-on tett látogatásakor azt tapasztalta, hogy a tanulók rendelkezésére áll: „gazdagon felszerelt gipszöntvény tár a legjelesebb antik- és renaissance korabeli szoborművek másolataiból. Kézirajzok, metszetek, tervdrajzok és ábrák gyűjteménye, melyek a boncztan, leíró mértan, távlatlan s a többi tudományszakok s elméleti tanfolyamok magyarázatául szolgálnak. Az iskolának részint ajándékozott, részint hagyományozott műtárgyak gyűjteménye, végre a gazdag könyvtár, melynek használatát szabadelvű intézkedések szabályozzák.”³ Keleti tapasztalatait *A képzőművészeti oktatás külföldön és feladatai hazánkban* című könyvében összegezte, és egyúttal a teendőket is megfogalmazta. A tanítás módszereire és a taneszközökre vonatkozó tervei nagy befolyással voltak a tervezett intézetre. „A mintarajztanodában, valamint az ipartanodák és polgári iskolák keretében alakítandó esti rajztanfolyamok alatt nagyobbára a fent említett domború minták lesznek használandók, s ugyancsak ezek képeznék az Eszterházy-képtár műkincseivel együtt, a műtörténelmi előadások és fejtegetések tárgyát és illusztrációját. A domború minták tárát hovatovább kiegészítenék a régi és újabbkori jeles művek után rézbemetszett vagy fényképi úton előállított másolatok gyűjteménye, végül a könyvtár, mely a képző- és iparművészet körébe vágó legjobb műveket és nyomtatásokat tartalmazná.”⁴

1 A könyvtártörténeti áttekintést Blaskóné Majkó Katalin, a Művészeti Gyűjteményről szóló részt Bojtos Anikó írta.

2 ALAPSZABÁLY 1863. 7.

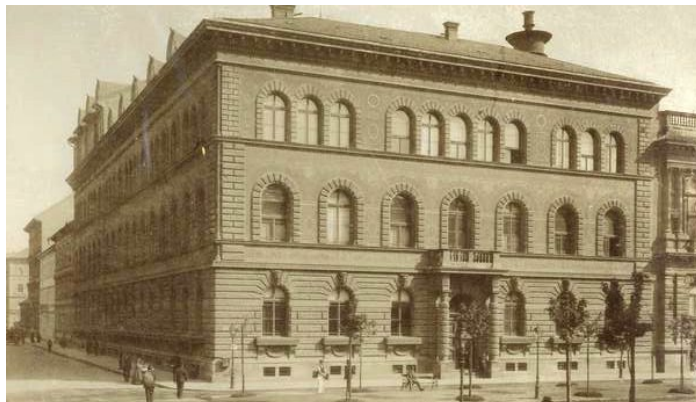
3 KELETI 1869. 201.

4 KELETI 1869. 133.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat sürgetésére, 1871. május 6-án, a Ferenc József szentesítette törvény alapján, Pauler Tivadar végül miniszteri rendelettel alapította meg a Magyar Képzőművészeti Egyetem jogelődjét, az Országos Magyar Királyi Mintarajztanodát és Rajztanárképezdét. Az új intézmény 1871 októberében, a terézvárosi Rombach utca 6. szám alatt (ma Rumbach Sebestyén utca) egy magánbérházban, bérelt lakásban kezdte meg működését. Célja, Keleti terveinek megfelelően, rajztanárok képzése és a képzőművészeti pályát választó fiatalok alapképzésben részesítése volt.

Az intézmény tanári állásaira pályázatot írtak ki, az igazgatói teendőket az akkor harminchét éves Keleti Gusztávra bízta, aki nagy energiákkal fogott a terveiben szereplő mintarajztanoda megvalósításához. A tanári kar tagjai közé tartozott Székely Bertalan „történelmi festész”, aki alakrajzolás és festészetet, Izsó Miklós „akadémiai szobrász”, aki mintázást és Schulek Frigyes „akadémiai építész”, aki építészeti és ékítményi rajzot tanított. Segédtanári állást kapott Greguss János. Később a tanári kar tagja lett Rauscher Lajos építész, Lotz Károly, a gyakorlati festészeti osztály vezetője és Várdai Szilárd, aki ékítményes rajzot és szemléleti látszattant tanított. Ők voltak azok, akik hosszú évekre meghatározó személyiségei voltak – természetesen Keleti erőteljes irányítása alatt – a tanterv kialakításának, valamint a megvalósításhoz eszközként szolgáló taneszköz gyűjtemények és a könyvtár megtervezésének és létrehozatalának. A mintarajztanoda – lehetőségeinek és igényeinek megfelelően – két gyűjteményt hozott létre. A katalógusokból külföldről megrendelhető, többnyire klasszikus műalkotásokról készült fősz (gipsz) öntvénytárat, valamint a művészettörténet, a művészetelmélet és a képzőművészet valamennyi ágával való foglalatosság tanulmányozásához szükséges, esetenként másolásra alkalmas mintalapokból, könyvekből és folyóiratokból álló könyv- és metszettárat. A mintarajztanoda 1876-ban új, az oktatás céljainak jobban megfelelő helyre, az ebben az időben épülő Sugár útra (ma Andrassy út) költözött. Az épületet a tanoda egyik tanára, Rauscher Lajos tervezte. (1. kép) Az első emeleten tágas helyiséget kapott a két fent említett gyűjtemény.

A könyvtáróri teendők ellátásával 1878-ban Greguss János festőt bízták meg, aki ebben az időben az alakrajztanítás segédtanára volt a kutatás és a tudomány iránt rendkívüli érdeklődést tanúsító Székely Bertalan mellett. A könyvtár rendjének, kezdeti állományának a kialakításában Greguss mellett Székely Bertalannak is fontos szerepe volt, aki

1. kép

A Magyar Királyi Mintarajztanoda és Rajztanárképezde Sugár út (ma Andrassy út) 71. szám alatti – Rauscher Lajos által tervezett – épületét 1876-ban vette birtokba

történelmi festészetéhez találta szükségesnek a ló mozgásának tanulmányozását. Egyike volt az elsőnek, aki rajzsorozataival hozzájárult a mozgásvizsgálatok megalapozásához. A kutatásai során felhasznált és hivatkozott könyvei szinte hiánytalanul megtalálhatók az egyetem könyvtárában. 1883-ban Greguss János nyomtatott katalógust állított össze a könyvtár állományáról.⁵ Ekkorra már főbb vonalaiban kialakult a könyvtár rendszere, és a gyűjtés területei is jól nyomon követhetők. Az 1606 tételt tartalmazó katalógusban a gyűjtemény méreteihez képest sok az „*Iparművészet, ornamentika*” (183), valamint a „*Mértan*” csoportban található könyvek száma (150), megelőzi a szakmai tárgynak számító művészeti technikákat. A legfontosabb elméleti tárgyat, a művészettörténetet 170 mű képviselte. Az úgynevezett mintalapok nagyrészt az „S” jelű csoportba, a „*Grafikus munkák, minták, kézrajzok, fényképek, stb.*” címszó alá kerültek. Feltűnő, hogy nagy számban találunk a címjegyzékben a mintarajztanoda megalakulása előtti kiadású könyveket, mappákat. Már ekkor a könyvtárban volt például Sebastiano Serlio *Extraordinario Libro di architettura* című, 1560-ban megjelent metszetes könyve, amely a könyvtár tulajdonában lévő legrégebbi munka. De szép számmal találkozunk a geometria, az anatómia, az ornamentika, az építészet állománycsoportokban a 18. századból, illetve a 19. század első feléből való művekkel. E tény alapján azt feltételezhetjük, hogy a gyűjtemény fejlesztői nagy gondossággal törekedtek arra, hogy amennyire lehetséges, visszamenőleg is beszerezzék – akár külföldi források igénybevételevel is – azokat az alapvető forrásmunkákat, amelyek az oktatás elméleti és gyakorlati megalapozását szolgálták. A gyűjtemény teljessé tételére való törekvés okát valószínűleg abban kell keresnünk, hogy a mintarajztanoda létrejöttének időpontjában nem volt más művészeti könyvtár Magyarországon, de jelentős képzőművészeti gyűjtemény sem állt eleinte a tanulók rendelkezésére. Keleti megjegyzése helyálló volt: „*Ott állunk, hogy a magyar birodalom összes területén sehol külföldi művet kiállítva nem szemlélhetünk, s ha valami véletlen fordulat nem segít e körülményen, jövőre sincs reményünk, hogy a hazai művészet termékeit a külföldiekkel összehasonlíthassuk.*”⁶ A rajztanárképzés megszervezése mellett Keleti Gusztáv élénken érvelt az Esterházy-gyűjtemény állami megvásárlása mellett a leendő Országos Képtár számára, hogy az majdan a Nemzeti Múzeum képgyűjteményében található műtárgyakkal együtt az alapját képezhesse egy komolyabb képzőművészeti gyűjteménynek. A rajztanár- és művészelölteknek az országon belül eleinte nagyon kevés lehetőségük volt eredeti műtárgyak tanulmányozására, és csak a kilencvenes évekre alakultak úgy a viszonyok, hogy a művészettörténeti órák egy részét múzeumlátogatással lehetett szemléletessé tenni.

Munkánk során gyakran szembesültünk azzal a ténnyel, hogy különösen a gyűjteményekre vonatkozó nyomtatott és levéltári források rendkívül hiányosak. Ily módon főként az intézmény (szintén elég hiányos) oktatástörténetének dokumentumaiból következtethettünk a könyv- és metszettár állományának alakulását befolyásoló történésekre és döntésekre. Az intézet működésének kezdeti szakaszában Keleti, s a későbbiekben nyilvánvalóan a tanári kar többi tagja is, nagy felelősséget érzett a hallgatók későbbi elhelyezkedéséért, megélhetéséért, amely párosulva a hazai műipar felvirágoztatásának vágyával, az iparművészeti rajz kiemelt státusát biztosította az iskolában. Nádler Róbert hosszú tanári működése alatt az iparművészeti rajz és tervezés virágkorát élte a mintarajziskolában,

⁵ CÍMJEGYZÉK 1883.

⁶ KELETI 1869. 139.

és ez a hasonló tárgyú könyvek és műlapok nagymértékű gyarapodását eredményezte. Ekkor került a könyvtárba például egy magánszemélytől való vásárlás útján kétszáz darab 18. és 19. századi japán metszet, mintakönyv és mintalap. A műlapok az elfogadott tanítási szisztéma nélkülözhetetlen és divatos eszközei voltak: Keleti elképzelése szerint tanulmányozandó, de nem másolandó minták. Ezen túlmenően az olcsó, színes nyomda-technika megjelenése előtt a művészettörténet oktatásához illusztrációként is szolgáltak. A külföldi akadémiák mellett általában létesültek képtárak, itt azonban feltehetőleg anyagi okokból erre nem volt lehetőség, így a könyv- és metszettárnak kellett pótolnia a hiányzó gyűjteményt.

Év	Kötet	Műlap
1889. december 31.	3462	24717
1895	4667	38825
1900	5880	49682
1905	6874	65911
Az egyesített művésziskolák könyvtáraiban az 1908. évi december hó végén	9762	72915
1915. június vége	10916	101602

1. táblázat – A könyv- és metszettár gyarapodása az intézményi évkönyvek alapján

A műlapokra vonatkozó adatok: 1889,⁷ 1895,⁸ 1900,⁹ 1905,¹⁰ 1908,¹¹ 1915¹²

Főként német kiadók specializálták magukat a pazar kiállítású, rövid bevezetővel ellátott, litografált vagy metszetekből álló mappákra. A részletgazdag másolatok vagy tervezett minták, amelyek gyakran szinte az eredetiség látszatát keltik, bepillantást engednek a valóság szabad szemmel szinte láthatatlan részleteibe, mintát kínálnak a „műiparnak” és a tanulónak a felhasználáshoz. A mintalapok műfaji sokszínűségét technikai tényezők is elősegítették. A fotográfia megszületéséig a műtárgyak „reprodukálásának” szinte kizárólagos módja az volt, ha a tárgyról metszetet készítettek. A mintarajztanoda könyvtárának alakulásakor még készültek metszetes műlapok, de már a fotográfiai eljárások is elterjedtek. Ebben a mindent hatalmas mappákban, reprezentatív kiadványok megjelentetésével dokumentálni akaró korban, a fotográfiai eljárások gyors és pontos lehetőséget teremtettek a műtárgyak, épületek, természeti tájak, növények, állatok stb., vagyis a leendő rajztanárok és művészek által tanulmányozandó dolgok reprodukálására. Cégek alakultak a fotografált mappák terjesztésére. Ezek katalógusaiból viszonylag olcsón lehetett a minden szöveget nélkülöző mappákat megrendelni. De egyéb, ma már elfeledett, fototechnikai eljárások is bőséggel találhatók a mappák között (heliogravúr, fotolitográfia stb.).¹³

⁷ ÉRTESÍTŐ 1890. 23.

⁸ ÉRTESÍTŐ 1895. 21.

⁹ ÉRTESÍTŐ 1900. 84.

¹⁰ ÉRTESÍTŐ 1905. 62.

¹¹ ÉVKÖNYV 1909. 77.

¹² ÉVKÖNYV 1915. 77.

¹³ A Louvre-ban őrzött Rembrandt rézkarcokról készült heliogravűrökből (L'oeuvre de Rembrandt. Paris, Quantin, 1880.) bőséges válogatást láthatott a közönség 2015-ben a *Rembrandt nyomában. Rézkarcolók a*

Amikor 1888-ban Greguss János betegeskedése miatt lemondott könyvtárőri megbízatásáról, helyére Várdai Szilárdot, az Iparművészeti Iskola tanárát nevezték ki. Várdai ekkor óraadóként tanított a mintarajztanodában, és hihetetlen energiával fogott a könyvtár átszervezéséhez. Újraleltározta és csoportosította a dokumentumokat, megtervezte az intézmény és vele együtt a könyvtár bővítését, könyvtárhasználati szabályzatot készített, majd hozzálátott egy új, nyomtatott katalógus elkészítéséhez. A könyvtár az 1895-ös bővítés után költözött az Izabella utcai frontra és nyerte el a mai helyét és küllemét. A nagy grafikák és műlapok tárolására alkalmas szekrények felett a kovácsoltvas korláttal díszített galérián helyezték el a könyveket. Külön olvasóterem állt a tanárok és a vendégek rendelkezésére, és egy-egy terem külön a női és a férfi növendékek számára. (2–3. kép) A férfiak tágas olvasóterme – intézeti növendékmunkákkal díszítve – állandó munkakiállításokként is szolgált, és az intézeti díszterem is pótolta. Várdai az 1900-ban megjelent katalógusban ismerteti a könyvtár gyarapításának módját: „A művek beszerzése az egyes szaktanárok ajánlatára történik, mivégből a nagy számban megtekintésre beérkező művek tanulmányozás céljából a tanároknak mutattatnak be, – kik ez által rendes tudomást szerezhetnek azokról, valamint az újabb művészet-irodalmi kiadványokról is, melyek az intézet számára meg nem tartatnak.”¹⁴ Várdai Szilárd a könyvtár állományát – a Greguss János által megkezdett csoportosítást alapul véve – szakcsoportokra osztotta. A csoportosítás tökéletesen tükrözi az oktatás rendjét, tehát az oktatók és a hallgatók könnyedén figyelemmel kísérhették az őket érdeklő irodalom alakulását. Például a K raktári jelű, „Iparművészet, ornamentika” csoport elképesztően részletező felosztása a tantárgy oktatásban betöltött kiemelt helyzetét demonstrálja. De az egyes állományrészek gyarapítási intenzitása is a tanított tárgyak fontosságának megfelelően történt. 1899 júliusában, a katalógus lezárásakor 5709 kötet és 52 786 műlap volt a könyvtárban. Ez azt jelenti, hogy az 1883-as katalógus megjelenése óta a könyvállomány megháromszorozódott, a műlapok száma pedig a sokszorosára gyarapodott.

A mintarajziskola mellett – mely kizárólag az alapképzésre szorítkozott – jöttek létre a mesteriskolák; előbb a Münchenből hazahívott Benczúr Gyula vezetésével 1882-ben az I. számú Festészeti Mesteriskola, majd 1897-ben a II. számú Falképfestészeti Mesteriskola Lotz Károly irányításával, valamint a Stróbl Alajos által igazgatott Szobrászati Mesteriskola. Ezeket az önállósággal bíró, művészképzésre szakosodott intézményeket 1908-ban összevonták a mintarajziskolával Képzőművészeti Főiskola néven, így könyvtárunk is gyarapította a gyűjteményt.

2. kép
A női növendékek számára fenntartott olvasóterem

3. kép
A férfi növendékek olvasóterme egykor kiállítások helyszíneként is funkcionált

Magyar Képzőművészeti Főiskolán 1921–1929 című kiállításon.

¹⁴ CÍMJEGYZÉK 1900. 364.

1920-ban a kormányzat Lyka Károly művészeti író bízta meg a főiskola újbóli megszervezésével. A reform mindenekelőtt megszüntette a képzőművészeti intézmények széttagoltságát. Az 1908-ban kizárólag adminisztratív összevont mesteriskolákat, a női festőiskolát és a mintarajziskolát szerkezetileg is egyesítette. Közös szellemi alapra helyezték a tanár- és művészképzést. Kötelezővé tették a nyári művésztelepi gyakorlatot. A művésztörténet kivételével csökkentették az elméleti órák számát, a műtermi gyakorlat, a figurális stúdium javára. Az építészet, az iparművészet, a szemléleti látszattan és a geometria óraszámai csökkentek, az ékítményes rajz, a mozdulatkompozíció, az állatbonctan és a műhelyrajz megszűnt. Az eddig használatos taneszközök feleslegessé váltak. A mintalapok másolása megszűnt, helyette a természet utáni rajzolás vette át a főszerepet az oktatásban. A műlapok helyett egyre szebb, színes illusztrációkat tartalmazó könyvek segítettek az oktatást. 1923-ban Várdai Szilárd adminisztratív igazgató és könyvtárőr nyugdíjba vonult, helyére Horn Antal festőt nevezték ki a könyvtár élére.

1925-ben 11 779 kötet könyv és 111 177 műlap volt a könyvtárban. A műlapok száma ezután már nem gyarapodott, külön nyilvántartásukat megszüntették, de a könyvek gyarapodása sem törtenhetett mindig az intézmény igényei szerint. Az évkönyvek szintje mindegyikében olvashatunk arról, hogy igyekezetük ellenére a könyvtár gyarapítására szándékaiknál kevesebb jutott. A két világháború közötti időben a könyvtár élete a megszokott mederben folyt. Az új tanítási szisztémában a könyvtár szerepe erősen megváltozott, a metszettár jelentősége minimálisra csökkent, bár a könyvtár továbbra is a főiskola megbecsült része volt. *„1940/41-es tanév folyamán a Főiskola kosztüm és drapéria-tárának kezelése a könyvtár kezébe adatott át. Ennek kapcsán a V.K.M. intézkedésére (20.117/1940 sz. r.) a Nemzeti Múzeum két szaktisztviselője átvizsgálta annak anyagát, kijelölve abban a muzeális értékű darabokat, amelyek különleges megőrzést, a használatban pedig óvatos kezelést igényelnek. Intézkedés történt a továbbiakban a kosztümtári elrongyolódott anyag fokozatos kijavítása iránt is, úgyhogy az ilyképp átvizsgált és korbahelyezett gyűjtemény – javarésze a volt festészeti mesteriskolák anyagából való – rövidesen gyümölcsözően lesz újból beállítható az oktatás segédeszközei közé.”*¹⁵

A könyvtár 1945 után

A II. világháború utáni évek új helyzetet teremtettek a főiskola és vele együtt a könyvtár életében is. A kormányzat számára a szocialista realizmus volt az egyetlen elfogadott művészeti irányzat, és minden olyan könyv vagy műalkotás, amely más ideológia alapján vagy más stílusban készült, tiltott volt, jobb esetben megtűrt lett.

1947-ben a főiskola Cs. Szabó Lászlót, a művelődéstörténet és irodalom tanszék vezetőjét bízta meg a könyvtári munka irányításával. Cs. Szabó László 1949-ben külföldre távozott, a könyvtárban időlegesen a műszaki segédtiszt (raktáros) beosztásból tudományos tisztviselővé előléptetett Török Győző látta el a könyvtárosi feladatokat. 1950 és 1956 között névlegesen a könyvtár felügyeletét Faludi János irodalomtanár látta el, valójában a könyvtári teendők Török Győzőre maradtak.

---

¹⁵ ÉVKÖNYV 1941. 128.

Az állomány gyarapítása új irányt vett. A könyvtárból selejtezték minden olyan szépirodalmat, történelmi könyvet, amely a párt álláspontja szerint ideológiailag károsnak minősítették az ifjúság nevelésében. Például Varga Nándor Lajos *Magyar múlt* című, 40 db fametszetből álló mappáját is. A 92 négyzetméteres nagyolvasót, mely a férfiak olvasóterme volt, oktatási célra kezdték használni, majd teljesen elvették a könyvtártól. A könyvtár alapterülete 339 négyzetméterről 247 négyzetméterre csökkent. 1950 körül az egyik olvasótermet raktárrá alakították, hatalmas, kétszintes vasállvány beépítésével, mely állványzat tönkreteszi a könyvtár reprezentatív, egységes képét.

1955-ben selejtezték az ötvenes években beszerzett ideológiai könyvek egy részét (307 db). Erről jegyzék nem készült, csak egy papírra írták fel a leltári számokat.

1957-ben beázás következtében 1198, nagyrészt muzeális értékű kötet ment tönkre, közöttük 15 db krétopapírra nyomott könyv, melyek a restaurátorok akkori tudása szerint menthetetlenek voltak. De a többi könyv megmentésére sem tettek kísérletet, a pincébe szállították azokat. Végül 1973-ban nagyrészt ideológiai művet, melyből 633 db kötelezően kivonandó ideológiai mű volt, de kivonásra került 600 kötet 19. századi könyv is.

A megmaradt rendelőjegyzékek tanúsága szerint a gyarapodás 80 százalékát ideológiai művek tették ki. 1973-ban az enyhülő politikai nyomást kihasználva átvizsgálták az állományt, és kiselejtezték 5573 nagyrészt ideológiai művet, melyből 633 db kötelezően kivonandó ideológiai mű volt, de kivonásra került 600 kötet 19. századi könyv is.

Ebben az időben a két főállású és egy 4 órás munkaerővel rendelkező könyvtárban természetesen csak a tűzoltásszerű munka elvégzésére volt kapacitás. Érthető, hogy Kovancz Ilona könyvtárvezető 1975-ben azt volt kénytelen jelenteni a Könyvtártani és Módszertani Központ érdeklődésére, hogy a kis létszám miatt a könyvtárban kutatások nem folynak, és azt sem tárták fel, hogy a könyvtárban nagy mennyiségű – a nyilvántartások pontatlan vezetése miatt megállapíthatatlan számú –, muzeális értékű dokumentum található.

1989-ben Blaskóné Majkó Katalin vette át a könyvtár vezetését. A szakszerűtlenül kezelt, katalogizálatlan, többnyire a hallgatók elől is elzárt könyvtár leltározása során műtárgyak kerültek elő a szekrényekből. A műtárgyak számbavétele, előzetes felmérése során az alábbi „különgyűjtemények” körvonalazódtak:

- *Optikával, perspektívával, mozgásillúzióval foglalkozó tárgyi emlékek*
- *Fotográfiaiák*
- *Grafikai gyűjtemény*
- *Rajzok*
- *Plakátok, litográfiaiák*
- *Japán metszetek, mintalapok*

A Művészeti Gyűjtemény

A Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtárában 1998–2002 és 2003–2006 között két OTKA kutatási program során kezdődött meg a régi grafikatároló szekrényekben rejtőző műtárgyak feltérképezése és tudományos igényű feltárása Blaskóné Majkó Katalin

– 2015-ben nyugalmába vonult – főigazgató irányítása mellett, az egyes korszakokat legjobban ismerő művészettörténészek, muzeológusok, kutatók bevonásával. 2003-ban klimatizált raktárhelyiség kialakítására került sor, így értékeink szakszerű, a műtárgyvédelmi szempontoknak megfelelő tárolása is megvalósult. Az évek során a könyvtár és külön gyűjteményeinek anyaga számos színvonalas kiállításon szerepelt nemcsak itthon, hanem külföldön is.¹⁶ A könyvtár által szervezett, a Magyar Képzőművészeti Egyetem Barcsay-termében megrendezésre kerülő tárlatoknak két fő szervezővel alakult ki az évek során: az iskolatörténet különböző szakaszainak feldolgozása¹⁷ mellett az egyes gyűjteményegységek bemutatása vált kiemelt céllá.

A gyűjtemény jelenleg mintegy tízezer egyedi és sokszorosított grafikát, illetve körülbelül tizenkétezer fotográfiát tartalmaz, de optikával, perspektívával és mozgásillúzióval foglalkozó tárgyi emlékek is találhatóak benne. A festmények hiányának oka valószínűleg abban keresendő, hogy a papíralapú művek kevés helyet foglaltak a bekeretezett képekhez képest, így a szekrények mélyén rejtve maradhattak, várva újrafelfedezésüket. A grafikai anyag magvát az Archiv Grafikai Gyűjtemény jelenti, melyet Zsákovics Ferenc művészettörténész dolgozott fel. Ezt a kollektiót még Olgyai Viktor, az Országos Magyar Királyi Mintarajztanoda és Rajztanárképezde (ma Magyar Képzőművészeti Egyetem) 1906-tól induló grafikai szaktanfolyamának vezetője, a művészi grafika hazai apostola kezdte el összegyűjteni.¹⁸ A munkát utóda, Varga Nándor Lajos folytatta, aki rendszerezte a mestere és általa a tanítványoktól begyűjtött legjobban sikerült egyedi rajzokat és sokszorosított lapokat, de külső forrásból is kiegészítette az anyagot, mely így a Grafikai Tanszék segédgyűjteményévé vált. Sajnos 1948-ban Vargát kényszernyugdíjazták, ezután pedig sokáig nem lehetett semmit sem tudni arról, mi történt az általa rendezett archívummal.¹⁹ Zsákovics Ferencet a művész lánya, Varga Lea irányította a tanszékre, ahol szerencsés módon kiderült: az eredetileg a könyvtár állományába tartozó anyag megőrződött. König Róbert, a 2014-ben elhunyt kiváló grafikusművész, a Magyar Képzőművészeti Egyetem docense a szétszóródott gyűjtemény darabjait összefogva az 1960-as és 1980-as években a tanszéki műhelyekben készült művekkel is kiegészítette a kollektiót.²⁰ A rajzgyűjtemény Varga Nándor Lajos korabeli állapotát – harminc alkotás kivételével – Zsákovics Ferencnek sikerült rekonstruálnia úgy, hogy a feltehetően valamikor az 1950-es években a tanszékről a Magyar Nemzeti Galéria Grafikai Osztályára került lapokat is számba vette.²¹ Gyűjteményünk ma a 19. század második felétől lényegében a 20. század második feléig grafikátörténeti áttekintést tud adni a kutatóknak és hallgatóknak egyaránt. Többek között Berény Róbert, Derkovits Gyula, Edvi Illés Aladár, Ferenczy Béni és Noémi, Glatz Oszkár, Iványi-Grünwald Béla, Kernstok Károly, Márffy Ödön, Medgyessy Ferenc, Mednyánszky László, Patkó Károly, Réti István, Szőnyi István és Varga Nándor Lajos számos

---

¹⁶ Erre volt példa a szecessziós plakátoknak Bécsben, Genovában, Rómában és Bolognában történt nagysikerű bemutatása.

¹⁷ *A Mintarajztanodától a Képzőművészeti Főiskoláig*. Budapest, Magyar Képzőművészeti Egyetem, 2002.; *Stróbl Alajos és a szobrász mesteriskola*. Budapest, Magyar Képzőművészeti Egyetem, 2006.; *Reformok évtizede. Képzőművészeti Főiskola 1920–1932*. Budapest, Magyar Képzőművészeti Egyetem, 2013.

¹⁸ FÖLDI–ZSÁKOVICS 2014. 11. ; FÖLDI 2013b. 118–123.

¹⁹ ZSÁKOVICS 2013. 7.

²⁰ ZSÁKOVICS 2013. 8.

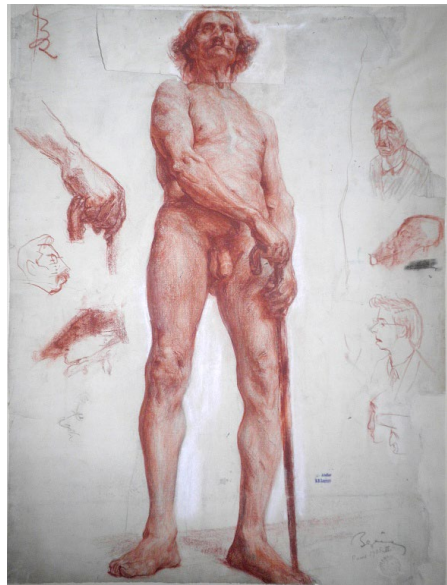
²¹ ZSÁKOVICS 2013. 9.

kiváló alkotása nyújt erre lehetőséget. Emellett a nálunk őrzött egyedi rajzok és sokszorosított grafikák segítségével a jövő művészei tanulmányozhatják az egyes technikákkal elérhető hatásokat is. Ezt a jelentős grafikai anyagot egészítették ki a könyvtári szekrények polcairól előkerült művek: például Ligeti Antal tájrajzoló és festő – Szabó Júlia művészettörténész által leírt – százhuszonhárom rajza,²² az intézmény egykori oktatói közül pedig Székely Bertalan, Lotz Károly és Greguss János munkái árnyalhatják képünket a 19. század második felének művészetével kapcsolatban.²³ (4. kép)

Ehhez a gyűjteménymaghoz kapcsolódtak a könyvtárban szerencsés módon fennmaradt további páratlan műkincsek. Ezek közé tartoznak a Giovanni Battista Piranesi 18. századi rézmetsző művész eredeti lemezeiről készült levonatok, mintegy ezeregyszáznyolcvan számozott lapon. A valószínűleg 1871 és az 1890-es évek között készített levonatok az 1897-ben alapított Szobrászati Mesteriskola igazgatója, Stróbl Alajos vásárolta meg, és egy külön faszekrényt is készíttetett a tárolásukra, mely a Mesteriskola megszűnésével a könyvtárba került, és ma is erre a célra használjuk.²⁴ A sorozat már a maga korában is rendkívüli értéknek számított, a Piranesi által megörökített építészeti részletek, szobrászati alkotások, iparművészeti tárgyak és a rajtuk található motívumok az európai művészetre komoly hatást gyakoroltak. Ma is bámulatba ejtő az emberfeletti precíziót kívánó munka, melyet Piranesi a művek létrehozására fordított. (5. kép)

A gyűjtemény legféltettebb kincsei közé tartozik japán fametszeteket tartalmazó gyűjteményegységünk. Ennek éke egy Meidzsi-korban (1868–1912) készült album, melyben mintegy negyvenhat többszínnyomású fametszet reprezentálja a 20. század elejének legismertebb madarakra és virágokra specializálódott mestereinek, Ohara Koszonnak, Ogata Gekkonak és kortársaiknak művészetét. Emellett több mint kilencven fametszetes kötetet őrzünk, melyek az Edo-kor (1603–1867) végén, illetve a Meidzsi-korban készültek, és az európai művészekre legnagyobb hatást gyakorló

4. kép

Berény Róbert: Álló férfiak-tanulmány (1905)

²² A rajzok egy részét Ligeti-festményekkel párhuzamosan a Magyar Képzőművészeti Egyetem Barcsay-termében 2008-ban megrendezett kiállításon láthatta a közönség. A tárlathoz katalógus is készült: *Ligeti Antal (1823–1890). A természettanulmánytól a mesterműig*. Budapest, Semmelweis Kiadó – Budapest, Magyar Képzőművészeti Egyetem, 2008.

²³ Székely Bertalan kezdetben alakrajzot és festést (1871–1905), illetve festészeti boncalaktant tanított (1876–1901); a ló mozgását, továbbá az emberi test felépítését tanulmányozó nagyméretű tablói féltett kincseink közé tartoznak. Lásd: SZÖKE 2002a és b. Az alakrajz oktatásában kezdetben Székely tanársegéde, majd az alakrajz rendes tanára, 1878-tól 1888-ig a könyvtár óra, Greguss János volt. Tőle egy mappát őrzünk színvonalas akttanulmányokkal. Lásd: SZÖKE 2002c 320. Lotz Károly a gyakorló festészeti szakosztályt (1882–1896), majd a II. Freskófestészeti Mesteriskolát (1896–1910) vezette. Ezen kívül 1885-től 1897-ig a női festészeti osztály képzésében is részt vett. Mintegy kétszáz vázlatot őrzünk tőle, melyek a 19. század második felének nagy falképfestészeti megbízásaihoz kapcsolódnak. Lásd: LÁJER 2013.

²⁴ BLASKÓNÉ-KÖNIG 2005. 6.

művek találhatóak meg közöttük, például Utagava Hiroshige *A Tókaidó ötvenhárom állomásának képei*, valamint Kacusika Hokusai *A Fudzsi-hegy száz látképe* és a *Hokusai manga* című világhírű sorozatai.²⁵ A lehetőfinom japán papírra tökéletes rajzi és technikai tudással kivitelezett, finom színátmenetekben bővelkedő lapok máig tiszteletet ébresztenek, noha egy nyugati kultúrkörből érkező szemlélő számára az ábrázolt állatok és növények szimbolikája, sajátos jelentése nem egykönnyen megfejthető. (6. kép) A gyűjteményegység magyarországi viszonylatban is igazi kuriózum, hiszen a Szépművészeti Múzeum ilyen típusú vásárlását jelentősen megelőzve, már a 19. század utolsó két évtizedében beszerzett az Országos Magyar Királyi Mintarajztanoda és Rajztanárképezde japán eredetű műveket, melyeket valószínűleg az ornamentika, később pedig a grafikai technikák oktatása során használhattak fel mintaként.²⁶ A gyűjteményegység feldolgozását Koike Masatane nyugalmazott egyetemi professzor kezdte meg, majd Máté Zoltán²⁷ és munkatársai, később pedig Bincsik Mónika művészettörténész folytatta a munkát.

5. kép
Giovanni Battista Piranesi: Rovine del Tempio de' Castori nella citta di Cora (A Castor és Pollux templom Coriban)

A gyűjtemény sokszorosított grafikai anyagának szintén unikális részét képezi a szeccsiós plakátművészet kiemelkedő darabjaiból álló kollekciónk, mely egy 1890 és 1910 közötti külföldi anyagot, az iskola növendékei által készített plakátokat, továbbá hat Theo Matejko művet foglal magában. Az első csoportba tartoznak a valószínűleg az 1900-as párizsi világkiállítás alkalmából vásárolt, francia, belga, olasz, spanyol, amerikai és angol művek, továbbá az 1908-ban, egy müncheni nyomdából beszerzett német plakátok.²⁸ Olyan híres alkotók munkáival büszkélkedhetünk tehát, mint Alfons Mucha, Adolfo Hohenstein, Bruno Paul, Georges de Feure, Gisbert Combat, Henri Privat – Livemont, Ludwig Hohlwein, Louis J. Rhead, Paul Berthon, de a sort még folytathatnánk. (7. kép)

25 BINCSEK 2009. 7.

26 BINCSEK 2009. 18.

27 MÁTÉ 2002. 269–279.

28 FÖLDI 2013a. 26.

Mivel a plakátoknak saját korukban nem tulajdonítottak különösebb művészeti értéket, ezért jó részük sajnos elveszett, a meglévők pedig meglepetésszerűen kerültek elő a szekrények mélyéről. Feldolgozásukban a Magyar Nemzeti Galéria Grafikai Osztályának két munkatársa, Földi Eszter és Bakos Katalin művészettörténészek vettek részt.

A sokszínű grafikai anyag mellett valóban páratlan fotográfiai gyűjtemény is gazdagítja állományunkat. A legtöbb esetben valószínűleg vásárlás útján beszerzett fotók mappákba rendezve, ugyanazon tematikus szisztéma szerint kerültek leltározásra, mint a könyvek. Ebből adódik egy érdekes sajátosság: sok a „vegyes”, vagyis a több fotográfus munkáját tartalmazó mappa. Így tehát célunk, hogy a tematikus csoportosítás mellett (épületfotók, növényfotók, aktfotók, műtárgyfotók stb.) alkotók szerinti keresztmetszeteket hozzunk létre a gyűjtemény anyagát bemutató internetes képadatbázis segítségével, hiszen több, nemzetközi viszonylatban is jelentős fotográfus munkáit őrizzük. Közéjük tartoznak olyan, többségében a 19. század második felében és a 20. század elején aktív művészek, mint például az Alinari testvérek, Paul Félix Bonfils, Adolphe Braun, Georg Maria Eckert, Edward Fox, Wilhelm von Gloeden báró, Louis Jean-Baptiste Igout, Achille Léon Quinet, Giorgio Sommer, Josef Wlha. (8. kép) A magyar származású alkotók közül Beszédes Sándor, Erdélyi Mór, Divald Károly, Klösz György, Müllner János és Weinwurm Antal képviselteti magát nagyobb anyaggal a gyűjteményegységen belül. A Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtárának két művészettörténésze, Baji Etelka és Varga Judit vette először számba a fotógyűjtemény anyagát,²⁹ majd a feltárás 2015-ben tovább folytatódott Peternák Miklós művészettörténész segítségével.³⁰ A szinte kivétel nélkül pozitív eljárásokkal készült eredeti fotográfiák mellett nagy számban található különböző fotomechanikai sokszorosító eljárásokkal (fénynyomat, fotóheliogravűr, woodburytípa stb.) készült nagyméretű mappák is a könyvtár állományában.

Az optikával, perspektívával, mozgásillúzióval foglalkozó tárgyi emlékek és dokumentumok körébe sorolhatjuk az 1921 előtt vásárolt, perspektívával foglalkozó több mint száz könyvet, a mozgásillúzió tanulmányozása kapcsán beszerzett vagy készített képeket, eszközöket, ismertetőket, végül, de nem utolsó sorban az optikai látványosságokat.³¹ Ez az emlékcsoport minden bizonnyal Székely Bertalan ilyen irányú érdeklődésének köszön-

6. kép
Cukioka Kójo: Patkány retekkel. Meidzsi-kor második fele

²⁹ 2000-ben láthatta először a nagyközönség a gyűjtemény egy részét, a Barcsay-teremben megrendezett kiállításon. *Egyszer volt fényképek. Válogatás a Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtára fotógyűjteményéből.* Budapest, Magyar Képzőművészeti Egyetem, 2000.

³⁰ Az újabb kutatás apropója a 2016. február 9-én a Magyar Képzőművészeti Egyetem Barcsay-termében megnyíló, *Fotó/modell. Képek a természet és művészet között* című tárlat.

³¹ PETERNÁK 2002. 175.

hetően, az ő 1878-as párizsi látogatását követően kerülhetett a könyvtár állományába.³² Ennek eredményeként a „pillanatnyi fotográfia” olyan jelentős úttörői képviseltetik magukat a gyűjteményben, mint Étienne-Jules Marey, Eadweard Muybridge és Ottomar Anschütz.³³ Az optikai látványosságok közé sorolhatóak a Kruspér István földmértani szakkönyvéhez³⁴ kapcsolódó eszközök, Morelli Gusztávnak a Feszty-körképről készített 4 méter hosszú és 25 centiméter széles fametszete,³⁵ a Graphoszkóp,³⁶ továbbá egy teljes sorozat sztereóképek a hozzájuk tartozó kézi nézőkkel.³⁷ Ez a gyűjteményegység tehát páratlan lehetőséget biztosít arra, hogy a 19. század végének vizuális kultúráját és képi szenzációit is megismerhesse az érdeklődő.

A Magyar Képzőművészeti Egyetem Művészeti Gyűjteménye hosszú évtizedek áldozatos munkájával jött létre, ma is élő, gyarapodó egysége az intézménynek, amelyet a tanszékek rendszeres – hallgatói munkákból álló – adományai is biztosítanak. Munkatársai továbbra is fontos feladatuknak tartják az egyetem műhelyeiben folyó oktatómunka dokumentálását és megőrzését az utókor számára.

7. kép
Alfons Mucha: Zodiaque
(Naptárlap a La Plume
folyóirat számára, 1896)

8. kép
Luigi Fiorillo: Caire – L'Allée des Pyramides (1880 k.)

32 PETERNÁK 2002. 179.

33 Marey saját könyve mellett (*La machine animale Paris*, Librairie Germer Bailliére, 1873. leltári szám: 914), Muybridge két albuma (*Animals in motion*, 1899. leltári szám: 3769, *The Human Figure in Motion*, 1904. leltári szám: 6370), továbbá tőle és Anschütztől fotók is találhatóak a gyűjteményben. PETERNÁK 2002. 179.

34 KRUSPÉR 1885.

35 *A magyarok bejövetele. Feszty Árpád körképe*. Metszete Morelli Gusztáv. Budapest, Könyves Kálmán Rt., 1895. Leltári szám: 3234.

36 A Zografszkóp (grafika-néző) nagy lenszéje alatt a sztereoszkóp két kisebb lenszéje. PETERNÁK 2002. 181.

37 *School Room Travel*. New York–ondon–Toronto–Ottawa, Underwood & Underwood Publishers, 1908. Leltári szám: 4621.

KÉPJEGYZÉK

1. kép Fénykép: „Az Orsz. Magy. Kir. Mintarajziskola és Rajztanárképző fénykép-albuma és az intézet alaprajzai” című mappából (1898–1900), Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtár, Levéltár és Művészeti Gyűjtemény, leltári szám: 3568.
2. kép Fénykép: „Az Orsz. Magy. Kir. Mintarajziskola és Rajztanárképző fénykép-albuma és az intézet alaprajzai” című mappából (1898–1900), Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtár, Levéltár és Művészeti Gyűjtemény, leltári szám: 3568.
3. kép Fénykép: „Az Orsz. Magy. Kir. Mintarajziskola és Rajztanárképző fénykép-albuma és az intézet alaprajzai” című mappából (1898–1900), Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtár, Levéltár és Művészeti Gyűjtemény, leltári szám: 3568.
4. kép Papír: vörös és fehér kréta, 625x473 mm. Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtár, Levéltár és Művészeti Gyűjtemény, leltári szám: 6450.
5. kép Papír: rézmetszet, 410x570 mm. Párizs, Firmin Didot, 1836 (1764).
6. kép Papír: többszínnyomású fametszet, sikisi formátum (ca. 200x180 mm). Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtár, Levéltár és Művészeti Gyűjtemény, leltári szám: 4654/6.
7. kép Papír: litográfia, 65,5x48 cm. Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtár, Levéltár és Művészeti Gyűjtemény, leltári szám: 36.
8. kép Fénykép: az „Egyiptomi, algériai és jeruzsálemi felvételek” című mappából. 25x33 cm/27,5x21 cm. Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtár, Levéltár és Művészeti Gyűjtemény, leltári szám: 2472/10.

FORRÁSOK

- ALAPSZABÁLY 1863 *A magyar képző-művészeti társulat alapszabályai. In: A Magyar Képzőművészeti Társulat Évkönyve 1861 és 1862. Pest, 1863. 7.*
- CÍMJEGYZÉK 1883 *A Magyar Királyi Országos Mintarajztanoda és Rajztanárképezde könyvtárának címjegyzéke. Budapest, 1883.*
- CÍMJEGYZÉK 1900 *A Mintarajziskola könyvtárának címjegyzéke. Budapest, 1900.*
- ÉRTESÍTŐ 1890 *A Magyar Királyi Országos Mintarajziskolának és Rajztanárképzőnek Értesítője az 1889/90. tanévről. Budapest, 1890.*
- ÉRTESÍTŐ 1895 *Az Országos Magyar Királyi Mintarajziskolának és Rajztanárképzőnek Értesítője az 1894 – 1895. tanévről. Budapest, 1895.*
- ÉRTESÍTŐ 1900 *Az Országos Magyar Királyi Mintarajziskolának és Rajztanárképzőnek Értesítője az 1899 – 1900. tanévről. Budapest, 1900.*
- ÉRTESÍTŐ 1905 *Az Országos Magyar Királyi Mintarajziskolának és Rajztanárképzőnek Értesítője az 1904 – 1905. tanévről. Budapest, 1905.*

- ÉVKÖNYV 1909 *Az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola Évkönyve az 1908 – 1909. tanévről.* Budapest, 1909.
- ÉVKÖNYV 1915 *Az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola és a vele ügykezelés tekintetében egybekapcsolt Festészeti és Szobrászati Mesteriskolák és a Női Festőiskola Évkönyve az 1914 – 1915. tanévről.* Budapest, 1915.
- ÉVKÖNYV 1941 *Az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola Évkönyve az 1939/40 és 1940/41. tanévre.* Budapest, 1941.

IRODALOM

- BLASKÓNÉ–KÖNIG 2005 BLASKÓNÉ Majkó Katalin – KÖNIG Frigyes: Bevezetés. In: *Giovanni Battista Piranesi. Válogatás a Magyar Képzőművészeti Egyetem könyvtárának grafikai gyűjteményéből, valamint hallgatói reflexiók Piranesi műveire.* Szerk. LÁZÁR Eszter – KÖNIG Frigyes. Budapest, 2005. 5–6.
- BINCSEK 2009 BINCSEK Mónika: Virágszirmok madárszárnyak. In: *Virágszirmok, madárszárnyak. Meidzsi-kori japán fametszetek és fametszetes könyvek a Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtárában.* Szerk. BINCSEK Mónika Budapest, 2009. 7–18.
- FÖLDI 2013a FÖLDI Eszter: Egy rejtélyes gyűjtemény. Szecessziós plakátok a Magyar Képzőművészeti Egyetemen. In: *Mucha és társai. Szecessziós plakátok a Magyar Képzőművészeti Egyetem Művészeti Gyűjteményéből.* Szerk. FÖLDI Eszter – BAKOS Katalin. Budapest – Győr, 2013. 8–32.
- FÖLDI–ZSÁKOVICS 2014 FÖLDI Eszter – ZSÁKOVICS Ferenc: *A művészi grafika születése 1906–1914. Olgyai Viktor és tanítványai a Magyar Képzőművészeti Főiskolán.* Budapest, 2014.
- FÖLDI 2013b FÖLDI Eszter: *A képzőművészet mostohagyermek. A magyar művészgrafika kezdetei 1890–1914.* Budapest, 2013.
- KELETI 1869 KELETI Gusztáv: *A képzőművészeti oktatás külföldön és feladatai hazánkban.* Buda, 1869.
- KRUSPÉR 1885 KRUSPÉR István: *Földmértan: kézikönyv műegyetemi, erdészeti és más rokonintézetek előadásaira és mérnöki használatra különös tekintettel hazai viszonyainkra.* Budapest, 1885.
- LÁJER 2013 LÁJER Vera: A Lotz Károly (1883–1904) vezette gyakorlati festészeti szakosztály (1882–1896) és a II. freskófestészeti mesteriskola (1896–1910) története. In: *Reformok évtizede. Képzőművészeti Főiskola 1920–1932.* Szerk. KOPÓCSY Anna. Budapest, 2013. 11–25.

- MÁTÉ 2002 MÁTÉ Zoltán: A Magyar Képzőművészeti Egyetem könyvtárának japán tárgyú gyűjteménye. In: *A Mintarajztanodától a Képzőművészeti Főiskoláig*. Szerk. SZŐKE Annamária. Budapest, 2002. 269–279.
- PETERNÁK 2002 PETERNÁK Miklós: A Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtárának optikával, perspektívával, érzékeléssel, mozgásillúzióval kapcsolatos tárgyi emlékei és dokumentumai. In: *A Mintarajztanodától a Képzőművészeti Főiskoláig*. Szerk. SZŐKE Annamária. Budapest, 2002. 275–185.
- SZŐKE 2002a SZŐKE Annamária: Alakrajz és festés. In: *A Mintarajztanodától a Képzőművészeti Főiskoláig*. Szerk. SZŐKE Annamária. Budapest, 2002. 16–17.
- SZŐKE 2002b SZŐKE Annamária: Bonczalaktan. In: *A Mintarajztanodától a Képzőművészeti Főiskoláig*. Szerk. SZŐKE Annamária. Budapest, 2002. 26–27.
- SZŐKE 2002c A Mintarajztanodától a Képzőművészeti Főiskoláig. Az iskola története 1871 és 1921 között. Összeáll. SZŐKE Annamária. In: *A Mintarajztanodától a Képzőművészeti Főiskoláig*. Szerk. SZŐKE Annamária. Budapest, 2002. 319–332.
- ZSÁKOVICS 2013 ZSÁKOVICS Ferenc: Szubjektív bevezető egy „megtalált” rajzgyűjteményhez. In: *A rajzművészet mesterei 1896–1946*. Szerk. ZSÁKOVICS Ferenc. Budapest, 2013. 7–12.

The History of the Library and the Art Collection of the Hungarian University of Fine Arts

by Katalin Majkó Blaskóné – Anikó Bojtos

(Summary)

The National Hungarian Fine Arts Association was established in 1861 and aimed to set up an art academy in Hungary in order to ensure the independent improvement of national art. One of the members – Gusztav Keleti – was entrusted with visiting all of the most important art academies in Europe and investigating their teaching methods. Based on his observations, the Hungarian Royal School of Model Drawing and Draughtsmanship Teacher Training, predecessor of what is the Hungarian University of Fine Arts today, was established on May 1871 in a rented flat, under 6 Rombach (today Rumbach Sebestyén) Street. Gusztáv Keleti got appointed as the director, who formed the collection of the library with the help of the teachers from the very beginning. Apart from books, model drawings (mostly lithographs, photomechanical prints, later photographs) and plaster copies of famous sculptures were acquired as well. The institution moved into its permanent home (Andrássy Street 71.) in 1876, and the library got a spacious hall on the first floor. The new building was planned by one of the teachers, Lajos Rauscher. In 1895 the collection found its current premise in the other part of the university building facing Izabella Street. The first director of the library was János Greguss (1878–1888), followed by Szilárd Várdai (1888–1923), Antal Horn (1923–1947), László Cs. Szabó (1947–1949) and János Faludi (1950–1956). The institutional reform, carried out by Károly Lyka from 1920, abolished the model drawing courses, so a huge part of the library collection lost its importance. The rediscovery of the treasures, hidden in the old furniture, happened only after 1989.

The Art Collection of the Hungarian University of Fine Arts consists of more than 10.000 priceless drawings and prints, including Japanese woodcuts and an Art Nouveau placard collection. Apart from that more than 12.000 unique photographs, made by famous Hungarian and European artists, and a stunning set of optical instruments are preserved. Due to the works of our existing students, contemporary art is also represented in the collection.